

Bedömargruppens bedömningar

Lärosäte Högskolan i Borås	Huvudområde/examen Grundlärarexamen, inriktning fritidshem	ID-nr A-2020-03-4973
Bedömning av utvalda bedömningsområden		
Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet Förutsättningar		
Bedömning i den tidigare utvärderingen: <i>Inte tillfredsställande</i>		
I den tidigare utvärderingen framgår följande av bedömargruppens yttrande:		
<p>”Den professionsinriktade miljön är stark, men den vetenskapliga miljön är svag. Den vetenskapliga kompetensen i fritidspedagogik är inte tillfredsställande. Den vetenskapliga kompetensen håller på att stärkas till exempel genom nyrekryteringar, genom kompetensutveckling av egen personal och genom att man avser att starta en forskarskola tillsammans med Högskolan Dalarna. Det råder dock fortfarande oklarheter om hur de nyrekryterade professorerna kommer att vara delaktiga i utbildningen och planerna kring forskarskolan var inte heller klart formulerade vid tidpunkten för lärosätetsintervjun. Vidare skulle lärosätet kunna ge större utrymme åt den kompetens som redan finns i utbildningen.</p>		
<p>Utbildningen har en stark professionsanknytning och tillgången till undervisningslokaler är god. Den första terminen samläser studenterna med övriga lärarprogram, vilket har inneburit att fritidspedagogik inte har fått tillräckligt med utrymme. Den verksamhetsförlagda utbildningen fungerar väl och ett gott exempel är arbetet med mentorsgrupper i syfte att koppla professionen starkare till utbildningen.”</p>		
Uppföljning av bedömningsområdet Förutsättningar		
Bedömning i uppföljningen: <i>Inte tillfredsställande</i>		
<p>Lärosätets åtgärdsredovisning har kompletterats med uppgifter begärda av bedömargruppen angående hur den fritidspedagogiska forsknings-/vetenskapliga kompetensen säkerställs, inklusive områden som utgör den centrala kärnan inom fritidspedagogik och hur det säkerställs samt hur lärosätet planerade att stärka den vetenskapliga miljön i relation till det fritidspedagogiska området. Efter komplettering kvarstod frågor om rekryteringar gällande vetenskaplig kompetens relaterat till fritidspedagogik samt vad som ryms inom ramen för fritidspedagogisk forskning och hur den kommer studenterna till del.</p>		
<p>Under intervjuerna framkom det att på grundlärarprogrammets inriktning mot arbete i fritidshem undervisar en lärargrupp bestående av både adjunkter och lektorer. Dessa personer utgör kärnan i utbildningen. Utifrån den kraftiga volymökningen av studenter som skett de senaste åren anser bedömargruppen att antalet lärare med fritidspedagogisk kompetens är otillräcklig. Detta gäller både fritidspedagogisk kompetens i fritidspedagogiska kurser, utbildningsvetenskaplig kärna och VFU. Professionskompetensen är tillfredsställande men den vetenskapliga kompetensen bärs upp av ett fåtal personer i den så kallade kärnan och bedömargruppen anser att lärosätet brister gällande</p>		

Datum
2021-01-15Reg.nr
411-00165-20

forskningsaktiva lektorer inom fritidshemsforskning. I det samlade underlaget saknar bedömargruppen en tydlig beskrivning av det fritidspedagogiska området kopplat till behövd kompetens inom lärosätet. Även om detta är ett område delvis under formering, så saknas en tydlig beskrivning av vilka områden som lärosätet själv bedömer ryms inom området. Till exempel saknar bedömargruppen lärosätets redogörelse för den didaktiska kompetensen specifikt mot fritidshem. Bedömargruppen anser därmed att lärosätet inte säkerställer den vetenskapliga kompetensen på lång och kort sikt. Lärosätet har inte heller redovisat hur de säkerställer den centrala kärnan inom fritidspedagogik genom att det saknas en klar definition av vad som är kärnan inom fritidspedagogik.

Bedömargruppen ser det som problematiskt att det långsiktigt strategiska arbetet för att stärka kompetensen i inriktning mot fritidshem inte är tydliggjord i hela organisationen. Exempelvis ges inte svar på inom vilka områden relaterat till fritidspedagogik och UVK som ska förstärkas. Under intervjuerna framkom att viss satsning gjorts inom fritidspedagogisk forskning genom bland annat utlysning av två lektorstjänster med 50 procent forskning. Bedömargruppen ser att vissa rekryteringar gjorts och att kommande planeras, men att denna plan inte är konkretiserad eller specificerad. Lärosätet har en ambition gällande rekrytering, men den är ospecifik och de strategiska satsningarna är inte synliga varken i relation till innehåll eller tidsplan. Under intervjuerna ställdes också frågan huruvida adjunkterna inom inriktningen har möjlighet till kompetensutveckling gällande vetenskaplig kompetens. Lärosätet redogjorde för att alla kan ta del av seminarier och beskrev en inkluderande miljö. Bedömargruppen menar dock att lärosätet saknar uttalade strategier då formerna för adjunkters kompetensutveckling inte redovisas på ett tillfredsställande sätt. Det framstår mer hänga på en vilja för adjunkterna att delta, vilket riskerar kollidera med en situation med mycket undervisning.

Utifrån lärosätets åtgärdsredovisning, komplettering och intervju anser bedömargruppen att lärosätets analys av orsakerna till den ifrågasatta kvaliteten inte är tillfredsställande och de åtgärder som redovisats bedöms inte som rimliga och ändamålsenliga.

Sammantaget anser bedömarna att de vidtagna åtgärderna inte ger tillräckliga förutsättningar för att lärosätet ska kunna säkra hög kvalitet i utbildningen.

Sammanvägd bedömning av bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat**Bedömning i den tidigare utvärderingen: *Inte tillfredsställande***

I den tidigare utvärderingen framgår följande av bedömargruppens yttrande:

"Inom kunskapsformen Kunskap och förståelse framgår det inte av underlagen att lärosätet säkrar en hög måluppfyllelse. Beskrivningen av det fritidspedagogiska fältets bredd och djup är svag. Lärosätet för inte heller något resonemang i självvärderingen om hur forskning inom fritidspedagogik kommer studenterna till del. En majoritet av de självständiga arbetena visar dessutom på bristande måluppfyllelse inom kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete. Det finns en vetenskaplig strimma genom utbildningen, men det framkommer inte tydligt i vilken utsträckning studenterna får en relevant fördjupning. Enlig bedömargruppen behöver också kopplingen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet bli tydligare. Kvantitativa metoder är styvmoderligt behandlat, men en majoritet av de självständiga arbetena visar ändå på en hög måluppfyllelse när det gäller kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder.

Inom kunskapsformen Färdighet och förmåga framgår det inte av underlagen att lärosätet säkrar en hög måluppfyllelse. Lärosätet arbetar systematiskt med att säkra studenternas förmåga att använda

sig av relevanta forskningsresultat. Det framgår dock inte tydligt hur man säkrar förmågan att kritiskt och självständigt reflektera över detta. En majoritet av de självständiga arbetena visar på brister i förmågan att systematisera och kritiskt reflektera över insamlat datamaterial.

När det gäller didaktik och ämnesdidaktik visar lärosätet på kreativitet. Det framgår dock inte vilket underlag från den verksamhetsförlagda utbildningen som finns som underlag vid lärosätets bedömning av studenternas prestationer. Det framgår inte heller hur rättssäker bedömningen är. För att stärka rättssäkerheten planerar lärosätet att göra fler besök under den verksamhetsförlagda utbildningen och att införa mer teamarbete.

Inom kunskapsformen Värderingsförmåga och förhållningssätt visar lärosätet att man säkrar en hög måluppfyllelse. Hållbar utveckling problematiseras under ett flertal kurser och lärosätet har lokala mål för detta. Lärosätet bedriver forskning om inkludering, bland annat i relation till konventionen för mänskliga rättigheter och barnkonventionen. Detta behandlas i flera kurser, dock inte särskilt ingående. Trots ovanstående ser lärosätet det som en utmaning att få studenterna att i sitt pedagogiska arbete göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter.

Lärosätets arbete med jämställdhet är tillfredsställande. Under utbildningen får studenterna möjlighet att problematisera jämställdhet under flera kurser. Det framgår dock inte klart i vilken utsträckning detta genomsyrar hela utbildningen.

Underlagen visar att utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs upp systematiskt. Lärarutbildningens programråd är en viktig instans för att diskutera utvecklingsbehov. Det finns rutiner för programvärderingar, men de är inte fastställda ännu. Vidare återkopplar lärosätet förändringar till studenterna systematiskt i samband med kursplanering och vid programråd.”

Uppföljning av bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat

Bedömning i uppföljningen: *Inte tillfredsställande*

Lärosätets åtgärdsredovisning har kompletterats med uppgifter begärda av bedömargruppen angående hur arbetet med att stödja studenterna i deras självständiga arbete genomförs under hela utbildningen samt hur relationen mellan forskning och undervisning stärks konkret och hur de beskrivna forskningsprojekten kommer studenterna till del. Efter komplettering kvarstod frågor om vad som ryms inom ramen för fritidspedagogisk forskning och hur den kommer studenterna till del.

Under intervjuerna framkom att medel ska skjutas till för att stärka relationen mellan forskning och undervisning, men bedömargruppen menar att det saknas ett strategiskt målinriktat arbete som utgår från en inventering av det fritidspedagogiska området samt vilka områden inom detta som behöver förstärkas. Under intervjuerna uttrycktes en vilja till förstärkning, med vad den ska bestå av är oklar. Under intervjuerna framkom även att sammanhanget för den fritidspedagogiska forskningen är delvis oklar, exempelvis vetenskaplig ledning av området. Den professor som tidigare hade ett ansvar är för närvarande tjänstledig och ingen docent finns för närvarande inom fritidshemspedagogisk forskning.

Bedömargruppen anser att lärosätets arbete med att forskningsförankra de självständiga arbetena är tillfredsställande. Lärosätet har konkretiserat hur metodologiska och vetenskapliga inslag stärkts under hela utbildningen.

Under intervjuerna nämndes att studenterna kommer att få ta del av pågående forskning från lärosätet. Dock finns en oklarhet kring hur detta arbetas med på ett konkret sätt. Bedömaregruppen anser att forskningsanknytningen behöver tydliggöras, intervjuerna klargjorde inte hur forskning genomsyrar utbildningen. Ett exempel på detta är kring strategiska val kring när lektors respektive adjunkt kompetens behövs i olika moment för att säkerställa vetenskaplig och professionsinriktade kompetens. Lärosätets pågående forskning inom fritidspedagogik fokuseras inom några delar av programmet, men bedömaregruppen saknar en bredd och omfattning för att anse att lärosätet säkerställer att utbildningen är forskningsförankrad i dess centrala kärna.

Utifrån lärosätets åtgärdsredovisning, komplettering och intervju anser bedömaregruppen att lärosätets analys av orsakerna till den ifrågasatta kvaliteten är tillfredställande men de åtgärder som redovisats bedöms inte som rimliga och ändamålsenliga.

Sammantaget anser bedömarna att de vidtagna åtgärderna inte ger tillräckliga förutsättningar för att lärosätet ska kunna säkra hög kvalitet i utbildningen.

Bilaga 2

Lärosätets åtgärdsredovisning och komplettering

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Åtgärdsredovisning vid uppföljning av utbildning på grundnivå och avancerad nivå

Lärosäte: Högskolan i Borås

Yrkesexamen: Grundläraresexamen - fritidshem

Bedömningsområde: Förutsättningar

Redovisa analys av bristerna i utbildningen i relation till bedömningsområdet och redovisa åtgärder vidtagna för att avhjälpa bristerna. Analysera och redogör endast för åtgärder som relaterar till relevanta bedömningsgrunder eller delar av bedömningsgrunder. Tydliggör vad som är nytt i relation till tidigare självvärdering och vilka konkreta förändringar som har genomförts. Relatera till ifylld och bilagd tabell över personal om relevant.

Bedömningsområdet Förutsättningar innehåller följande bedömningsgrunder:

Personal: Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Utbildningsmiljö: Det finns en för utbildningen vetenskaplig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Brister

I sitt yttrande ansåg UKÄ:s bedömargrupp att utbildningen hade stora brister i den vetenskapliga kompetensen i inriktningen mot fritidspedagogik. Intervjuerna, som genomfördes som en del av granskningen, visade att lärosätet var väl medvetet om att den nuvarande personalförsörjningen inte gav förutsättningar för ämnesdjup i fritidspedagogik. Vid tiden för granskningen arbetade lärosätet med att stärka den vetenskapliga kompetensen till exempel genom nyrekryteringar och kompetensutveckling av egen personal. Det rådde dock fortfarande oklarheter om hur de nyrekryterade professorerna skulle vara delaktiga i utbildningen och i yttrandet fick lärosätet rådet att ge större utrymme åt den kompetens som redan finns i utbildningen.

Analys

Bilden UKÄ gav delades av lärosätet. Vid tiden för granskningen hade endast en lektor tydlig forskningsinriktning mot fritidspedagogik. Den läraren undervisade även i övriga utbildningar samt var studierektor vilket begränsade tiden att lägga i fritidsprogrammet. Efter analys av situationen har vi genomfört ett flertal åtgärder för att stärka den vetenskapliga kompetensen med inriktning mot

fritidspedagogik. Åtgärderna består av nyrekrytering, ökat inslag av befintlig personal samt kompetensutveckling. Dessa åtgärder presenteras i detalj nedan.

Åtgärder

Nyrekrytering

En lektor med inriktning mot fritidshemspedagogik har anställts under vt2020. Tjänsten består av 50 % forskning och 50 % undervisning och har tillsatts med lektor Per Nordén som tidigare tjänstgjort vid Göteborgs Universitet. Han har efter sin disputation 2018 till stor del arbetat inom Grundlära­rprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem. Nordén kommer vid Högskolan i Borås framförallt att undervisa inom programmets senare delar samt i UVK 1 och UVK 2, då bl.a. med inriktning mot sitt forskningsområde som berör normkritik inom skola och fritidshem. Per kommer även att fokusera på den vetenskapliga progressionen inom programmet vilket är en process som startar redan under den första terminen för att slutföras under termin sex då studenterna skriver sitt examensarbete. Nordén kommer även bedriva forskning, bl.a. med fortsatta studier kring inkludering och normkritik kopplat till fritidshemsverksamheten.

Inom kort kommer Högskolan i Borås att rekrytera ytterligare en eller två adjunkter med fritidshemsbakgrund. Den första adjunkten är rekryterad och kommer att finnas på plats augusti 2020. Den andra adjunkten planeras finnas på plats i januari 2021. En av dessa tjänster ska täcka upp för doktorandstudier (se nedan). Den andra är en breddning av kollegiet.

Ökade inslag av befintlig personal

Lektor Mikael Jensen har utökade inslag i utbildningen. Jensen har bred erfarenhet av arbete på fritidshem samt undervisning inom det fritidspedagogiska området och hans tidigare forskning har riktat sig mot bl.a. kognition, lek, lärande och kommunikation. Jensen undervisar inom lärosätets samtliga lärarutbildningar i den gemensamma kursen Utbildningsvetenskaplig kärna 1 under termin 1, då med inslag om lek och lärande. I termin 2, i kursen Fritidspedagogisk verksamhet 1, är han kursansvarig samt har inslag som rör lek, lärande på fritidshemmet och observation av barn på fritidshem. I termin 5, delkursen Kommunikation och värdegrund, har han kursansvar samt inslag om kommunikation, ledarskap och konflikthantering.

Även lektor Marie Fahlén har utökade inslag i utbildningen. Fahlén har bakgrund som fritidspedagog och hennes forskningsintresse med inriktning mot bilder och visuella kulturer omfattar också ett intresse för bildtolkning och visuell läskunnighet (visual literacy) i en nordisk skolkontext. Fahlén är kursansvarig i termin 5, delkursen Kultur och meningsskapande, där hon har inslag om estetisk verksamhet i fritidshemmet samt vetenskapligt skrivande. Hon är även kursansvarig för kursen Examensarbete där hon både handleder och examinerar. Förutom dessa inslag är Fahlén sedan tidigare kursansvarig för kursen Bild för grundlärare med inriktning mot fritidshem som ingår som tillval inom programmet. Marie har historiskt genomfört en rad studier kring religion på fritidshemmet och har nyligen studerat hur fritidsläraren arbetar med bild på fritidshemmet. Marie har presenterat sina studier på två konferenser där fritidspedagogik är i fokus.

Professor Disa Bergnehr undervisar fr.o.m. hösten 2019 i termin 5, delkursen Kommunikation och värdegrund, där hon belyser familj och mångkulturalitet samt delaktighet. Detta görs med koppling till Bergnehrs tidigare forskning som är inriktad mot bl.a. föräldraskap och familjeliv i nyanlända invandrarfamiljer, hem-skola samverkan, familjestödande insatser, barns och föräldrars hälsa och barns moraliska och emotionella socialisation i förskola och familj.

Lektor Sandra Hillén undervisar fr.o.m. hösten 2019 kring delaktighet och inflytande i termin 5, delkursen Kommunikation och värdegrund, med koppling till sin tidigare forskning som tangerar frågor om barns delaktighet, mångfald och vidgat deltagande.

Lektor Susanne Klaar undervisar fr.o.m. hösten 2019 om fysik på fritidshemmet i termin 5, delkursen Natur och teknik, på fritidshemmet. Klaars forskningsintressen handlar bl.a. om vad det betyder att som barn lära om natur, på vilka sätt som pedagoger bidrar och hur förskolans/skolans värden och traditioner medverkar i dessa lärprocesser.

Lektor Marita Cronqvist undervisar om etik i praktiken vid flera tillfällen under utbildningen, från termin 1 t.o.m. termin 6. Cronqvist belyser etikens betydelse i mötet med elever med utgångspunkt i bl.a. Maritas studie om yrkesetik i bl.a. fritidshem. Maritas inslag i programmet har utökats fr.o.m. våren 2020.

Lektor Kathleen Mahon har disputerat inom området högskolepedagogik men har också en fördjupning inom utomhuspedagogik. Mahon har från våren 2020 inslag om utomhuspedagogik som successivt utökas till föreläsningar och workshops under 2021.

Lärartabell som beskriver lärarresurserna inom programmet bifogas.

Kompetensutveckling

Adjunkt Jonas Johansson har under ht 2019 påbörjat forskarutbildning inom Barn- och ungdomsvetenskap. Studierna bedrivs inom forskarskolan CUL (Centrum för utbildningsvetenskap och lärarforskning) vid Göteborgs universitet och studierna bedrivs på 50 % i kombination med anställning 50 % på Högskolan i Borås. Den planerade avhandlingen har inriktning mot barns fysiska aktivitet på fritidshem. Johansson undervisar inom programmet under framförallt termin 1 och 2 med inslag som berör yrkesrollen, systematiskt kvalitetsarbete, fysisk aktivitet samt utomhuspedagogik.

Kommentar

I och med de genomförda åtgärderna när det gäller Förutsättningar så anser vi att antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt. Tack vare en ökad bredd bland personalen, både bland de som har fritidspedagogisk inriktning

likväl som annan forskarbakgrund men som på ett naturligt sätt knyter an till det fritidspedagogiska området, säkerställs att studenterna får möta det ämnesdjup som den komplexa yrkesrollen kräver.

Den nyrekrytering som är gjord bidrar både till att ytterligare bredda synen på det fritidspedagogiska området, samtidigt som lärosätet genomför ett fortsatt utvecklingsarbete för att säkerställa studenternas vetenskapliga progression inom utbildningen. Nyrekryteringen bidrar även till att synliggöra och tydliggöra forskningsanknytningen, både den som bedrivs inom lärosätet och den som kommer studenterna till del både i mötet med forskare samt den bredd av aktuell forskning som finns tillgänglig för övrigt. Till detta bidrar i högsta grad även det större nyttjandet samt kompetensutveckling av befintlig personal där ett antal har direkt fritidspedagogisk förankring och där övriga är verksamma inom områden som är högst relevanta för den verksamhet som bedrivs på fritidshem.

Mer om forskningsanknytningen redovisas under bedömningsområdet *Utformning, genomförande och resultat*.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Redovisa analys av bristerna i utbildningen i relation till bedömningsområdet och redovisa åtgärder vidtagna för att avhjälpa bristerna. Analysera och redogör endast för åtgärder som relaterar till relevanta bedömningsgrunder eller delar av bedömningsgrunder. Tydliggör vad som är nytt i relation till tidigare självvärdering och vilka konkreta förändringar som har genomförts.

Bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat innehåller följande bedömningsgrunder:

Måluppfyllelse av kunskapsformen kunskap och förståelse: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 1: visar sådana kunskaper inom det fritidspedagogiska området och sådana ämneskunskaper, inbegripet kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen.

Mål 2: visar kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.

Måluppfyllelse av kunskapsformen färdighet och förmåga: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 3: visar förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevant forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet.

Mål 4: visar förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det fritidspedagogiska området och inom de ämnesområden som utbildningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt.

Mål 5: visar förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje barns lärande och utveckling.

Måluppfyllelse av kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt: Utbildningen möjliggör genom sin utformning och sitt genomförande, samt säkerställer genom examination, att studenten när examen utfärdas

Mål 6: visar förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling.

Jämställdhet: Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling: Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling: Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Brister

I sitt yttrande identifierade UKÄ:s bedömargrupp följande brister:

- beskrivningen av bredd och djup inom fältet fritidspedagogik är i självvärderingen bristfällig
- bristande undervisning i akademiskt skrivande inom fritidspedagogikområdet
- bristande resonemang om de utmaningar som finns i att få studenterna att förstå betydelsen av ett vetenskapligt tänkande och skrivande med de konventioner för skrivande som finns inom akademien
- studenterna visar brister i kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete
- utbildningen upplevs av studenterna som för inriktad mot skolan, särskilt under den inledande kursen

Vid granskningen framgick det även att studenterna bara fick tillgång till forskning genom att läsa kurslitteratur och på enstaka föreläsningar vilket även visade sig genom att en majoritet av de granskade självständiga arbetena visar brister i måluppfyllelsen av detta mål. De brister som har framkommit i de självständiga arbetena och bristerna i bredd och djup inom det fritidspedagogiska området visade enligt bedömargruppen sammantaget på bristande måluppfyllelse.

Analys

Vi är eniga med bedömargruppen om att det vid tiden för granskningen fanns brister i hur fältets bredd och djup behandlades inom programmet. Detta kan delvis härledas till att studenterna har mött fritidspedagogiken framförallt under inriktningsterminerna (termin 2 och 5). Före och mellan dessa terminer har fokus till stor del legat på skolan, både inom UVK-kurserna och inom tillvalskurserna (vid lärosätet har studenterna möjlighet att välja bild eller musik), vilket har bidragit till den

fragmentariska beskrivningen av det fritidspedagogiska området och det är av största vikt att studenterna introduceras i det fritidspedagogiska området tidigare och tydligare i utbildningen. Detta är något som vi har åtgärdat och redovisar under rubriken *Åtgärder* där det beskrivs hur fritidspedagogik synliggörs på ett tydligare sätt under den första kursen i den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK-kursen). Ett fritidspedagogiskt perspektiv tydliggörs även vid föreläsningar inom UVK-kurserna. Undervisningen under inriktningsterminerna (termin 2 och 5) måste även den noggrant bedrivas så att den hela tiden är tydligt relaterad till fritidshemmets verksamhet, även när lärare med annan forskarbakgrund genomför undervisningen. Dessutom behöver fler examinationer kräva en tydlig vetenskaplig förankring för att tydliggöra kopplingen mellan vetenskaplig grund, forskning och beprövad erfarenhet. Arbetet med att i undervisning och examinationer förtydliga denna koppling har genomförts och redovisas under rubriken *Åtgärder*.

De slumpmässigt utvalda självständiga arbetena visade vid granskningen tyvärr en genomgående låg kvalitet, vilket bedömargruppen kommenterar vid ett flertal tillfällen i yttrandet. Det kan härledas till att studenterna i många fall inte fått tillräckligt utrymme och förutsättningar för att på djupet sätta sig in i och förstå kopplingen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet inom just det fritidspedagogiska området samt inte har fått förutsättningar för att bli mer insatta i forskning inom fältet. Detta kan härledas till bristen på forskande lärare inom fritidspedagogik. Det var vid tiden för granskningen ett faktum att forskning inom det fritidspedagogiska fältet mestadels kom studenterna till del via kurslitteratur, vilket på ett naturligt sätt hänger ihop med den tidigare bristen på forskande lärare inom området. Detta har åtgärdats, dels genom nyanställning och ett större utnyttjande av befintliga resurser (som tidigare har beskrivits vid bedömningsområdet *Förutsättningar*), dels genom att den undervisning som bedrivs under UVK 1 och 2 har en större prägel av fritidspedagogik bl.a. genom att den forskning och de erfarenheter som presenteras i högre grad problematiseras utifrån ett fritidshemsperspektiv och belyser fritidspedagogisk forskning. Hur dessa aspekter har behandlats redovisas även det under rubriken *Åtgärder*.

Åtgärder:

Inom programmet har vi ökat noggrannheten i att under inriktningsterminerna relatera innehållet till fritidshemmets verksamhet och problematisera hur studenterna kan använda kunskaper och förmågor ur ett fritidspedagogiskt förhållningssätt. Ett sådant förhållningssätt innebär att leken är central och lärandet sker situationsstyrt, upplevelsebaserat och grupporienterat och där verksamheten utgår från elevers behov, intressen och initiativ med fokus på elevers sociala, praktiska och emotionella utveckling. I detta arbete ingår att inför kursstart genomföra kursplaneringsmöten där det fritidspedagogiska områdets innebörd förklaras och problematiseras. Detta görs i syfte att tydliggöra kursens och programmets inriktning framförallt för undervisande lärare med annan forsknings/ämnesinriktning.

Litteratur och forskning inom fritidspedagogik används i högre grad i alla kurser och delkurser med fritidspedagogisk inriktning. Detta har uppnåtts genom revidering av kursplaner samt aktivt nyttjande av fritidspedagogisk litteratur och forskning vid undervisning och examinationer. Kursplaner för termin 2, 5 och 6 bifogas. Tack vare en ökad bredd bland personalen, både bland de som har fritidspedagogisk inriktning likväl som annan forskarbakgrund, men som på ett naturligt sätt knyter an till det fritidspedagogiska området, får studenterna möta forskning inom det fritidspedagogiska området i högre grad än vad som var fallet vid tidpunkten för granskningen.

Dessutom har undervisning som bedrivs under UVK 1 (termin 1) och UVK 2 (termin 4) en större prägel av fritidspedagogik bl.a. genom att den forskning och de erfarenheter som presenteras i högre grad problematiseras utifrån ett fritidshemsperspektiv. Detta görs även under seminarier i UVK 1 och det arbetet har förtydligats.

För att stärka bedömningsområdet Utformning, genomförande och resultat har Högskolan i Borås för övrigt genomfört en rad åtgärder som presenteras i detalj nedan:

Ändrade undervisnings- och examinationsformer

Under termin 1, UVK 1, utökas inslagen med programinriktning. Vid kursstart genomförs ett extra programspecifikt inslag med praktisk-estetisk inriktning. Temat är "Vad är fritidshem?" och studenterna får gruppvis göra en tolkning av vad fritidshemsverksamheten innebär med hjälp av egna erfarenheter och det centrala innehållet i Lgr11, kapitel 4. Vidare under den första terminen genomförs i kursen programspecifika seminarier med en tydlig fritidspedagogisk förankring. Dessa seminarier har inriktningarna språkutveckling, lek samt utvecklingspsykologi i vilka studenterna får möjlighet att problematisera dessa områden i förhållande till litteratur och med en tydlig koppling till verksamheten på fritidshem.

I fritidshemmens verksamhet har leken en viktig roll vilket lyfts fram i Lgr-11, kap. 4. Detta belyses framförallt under termin 2, i kursen Fritidspedagogisk verksamhet 1, där lekens betydelse har fått ett tydligare inslag där forskning och litteratur, presenterad av forskare, konkret kopplas samman med didaktiskt genomförande vid WS och examinerande seminarium med tillhörande paper där studenterna för godkänt bl.a. ska:

beskriva och problematisera barns lek på fritidshem med stöd i olika lekteoretiska perspektiv och begrepp... redogöra för lekens och rörelsens betydelse för barns utveckling med stöd i olika lekteoretiska perspektiv och begrepp... redogöra för effekter av rörelse och lek i såväl inne- som utemiljö samt för hur man kan skapa förutsättningar för barns lek och fysiska aktivitet i skola och fritidshem

Sedan tidigare genomför studenterna ett PBL-arbete (problembaserat lärande) i termin 5 i kursen Kommunikation och värdegrund då de i grupp arbetar med yrkesrelaterade case. I det arbetet använder studenterna tidigare erfarenheter som grund samt söker ny kunskap för att komma fram till en gemensam lösning. För godkänd examination ska studenterna "problematisera betydelsen av barns relationer med jämnåriga för deras lärande, identitetsskapande och välbefinnande" och i uppgiften ligger att studenterna tydligare än förut ska visa och problematisera sambandet mellan de föreslagna lösningarna och teorier om barns lärande och utveckling.

I termin 5, i kursen Kommunikation och värdegrund, görs en tydlig koppling mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet genom undervisning kring värdegrundsarbete, relationsskapande och om kommunikationens betydelse för den kommande yrkesrollen. Undervisningen sker bl.a. med koppling till fritidspedagogisk forskning och litteratur samt annan forskning med relevans för det fritidspedagogiska området presenterad av forskare. Kursen examineras bl.a. genom en individuell hemtentamen som behandlar kommunikation, etik, konflikt, delaktighet och demokrati på fritidshem och för godkänd examination ska studenten:

Redogöra för hur gruppdynamiska processer i olika gruppkonstellationer påverkas av bl.a. ålder, genus, religion och etnicitet... redogöra för teorier om kommunikation och konflikter samt hur lärare kan hantera konflikter med hjälp av olika kommunikationsverktyg... redogöra för yrkets etiska principer och skolans och fritidshemmets värdegrund... problematisera betydelsen av barns relationer med jämnåriga för deras lärande, identitetsskapande och välbefinnande... problematisera vad demokrati i fritidshem innebär genom begreppen inflytande och delaktighet

I termin 5, delkursen Kultur och meningsskapande, har en tentamen förändrats som numera ska innehålla en didaktisk reflektion där studenterna i argumenterande text ska visa på didaktisk medvetenhet och kritisk, analytisk förmåga relaterat till aktuell forskning. Texten ska innehålla bakgrund, syfte, resultat och diskussion. Examinationen genomförs bl.a. i syfte att tydliggöra relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt för att lyfta fram forskningens betydelse för yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet. Tentamen tar sin utgångspunkt i följande frågeställningar:

- Hur ska du kunna nå målen i Lgr11, kap. 4, med avseende på praktisk/estetisk verksamhet i fritidshem?
- Hur kan ditt tillvalsämne (bild/musik) användas i fritidshemmets verksamhet?
- Studenterna ska ge exempel och motivera sina ställningstaganden. Instruktion för uppgiften:
- Texten ska vara uppbyggd utifrån ett syfte och frågeställningar.
- Referera till Lgr11 och relevant kurslitteratur + minst tre egenvalda referegranskade artiklar (varav en internationell aktuell på engelska)

Inför uppgiften ges en workshop och tillfälle för informationssökning på högskolans bibliotek. För godkänd examination ska studenten bl.a.:

redogöra för fritidspedagogikens innehåll och arbetssätt... redogöra för grundläggande matematik och matematikdidaktik inom för yrket relevanta områden... redogöra för grundläggande läs- och skrivinlärning, samt hur texter i vid bemärkelse med fokus på barnlitteratur kan stödja barns läs- och skrivutveckling i ett fritidspedagogiskt perspektiv... diskutera och tillämpa forskningsresultat med relevans för fritidshemspedagogisk verksamhet

Kursplanen för kursen Vetenskapliga perspektiv (som infaller i termin 6 och är en sista förberedelse inför examensarbetet) har förändrats för att tydliggöra vetenskapens roll för professionen samt för att göra studenterna bättre rustade inför examensarbetet. Förändring av kursplan och kursdesign för kursen har gjorts i syfte att säkerställa undervisning och examination inom området. I förändringarna ligger även litteratur och förändrat upplägg av VFU som tidigare låg mitt i kursen. Numera ligger VFU direkt efter en inledande introduktionsvecka vilket gör att resterande kursinnehåll blir mer sammanhängande och ligger i direkt anslutning till det examensarbetet.

Inom programmet har vi även sett ett fortsatt användande och utveckling av *loggboken* som ett medel för att systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter. Loggboken introduceras under den första terminen som ett verktyg för reflektion. I loggboken ges studenterna möjlighet att reflektera över händelser som är relevanta för deras kommande yrkesroll. Händelsen

beskrivs kortfattat för att sedan analyseras med utgångspunkt från hur studenterna tänkte kring det som hände. I beskrivningen av hur de tänkte bör studenterna utgå från sina egna erfarenheter, men även hur det som har hänt kan sättas i samband med frågor som tagits upp under utbildningen vid t.ex. föreläsningar och i kurslitteratur. Den slutliga strävan är att studenterna med hjälp av loggboken ska fundera kring sitt eget omdöme i fritidshemspraktiken och hur tidigare erfarenheter i kombination med nyvunna erfarenheter och kunskaper kan bidra till utveckling av fritidslärares förhållningssätt och hur verksamheten bör organiseras. Denna loggbok uppmanas studenterna att använda sig av under hela sin utbildning och under utbildningens gång görs ett antal avstämningar, främst i seminarieform, kring hur studenterna ser på sin yrkesrollsutveckling. Som ett avslut så får studenterna under den sista terminen skriftligen beskriva sin väg in i professionen som fritidslärare. Detta görs med tillbakablickar, nulägesbeskrivning och framåtsyftande tankar och i den beskrivningen är loggboken ett viktigt redskap.

Aktuell forskning

Nedanstående är exempel på aktuell forskning som bedrivs inom lärosätet som kommer studenterna inom programmet Grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem till del:

- Lektor Marie Fahlén har påbörjat en forskningsstudie om fritidslärare som har bild som tillval och hur det påverkar yrkesidentiteten. Presenterades vid Vera-Irn, Stockholm ht 2019.
- Professor Disa Bergnehrs nuvarande forskning undersöker föräldraskap och familjeliv i nyanlända invandrarfamiljer, representationer av ensamstående mödrar i svensk dagspress, hem-skola samverkan, familjestödande insatser samt barns moraliska och emotionella socialisation i förskola och familj. Bergnehr leder även den nystartade forskargruppen Barn – för/skola – samhälle på Högskolan i Borås som har fokus på barn 0-17 år, deras förskolor, fritidshem, skolor - de professioner som möter dem - deras familjer, och det samhälle inom vilka de växer, verkar, utvecklas och lär sig. Detta arbete har en positiv inverkan på sektionens hela forskningsmiljö.
- Lektor Sandra Hilléns forskning tangerar frågor om barns delaktighet, mångfald och vidgat deltagande.
- Lektor Susanne Klaars forskning handlar bl.a. om vad det betyder att som barn lära om natur, på vilka sätt som pedagoger bidrar och hur förskolans/skolans värden och traditioner medverkar i dessa lärprocesser.
- Lektor Marita Cronqvists forskning belyser etikens betydelse i mötet med elever i bl.a. fritidshem.
- Lektor Per Nordén bidrar fr.o.m. vt2020 med forskning kring inkludering och normer inom fritidshem och skola. Han har sedan tidigare bedrivit forskningsprojekt på detta tema med fokus på fritidshem som en uppföljning till sin avhandling (som gick in på skola och fritid, inte specifikt barns tid på fritidshemmet).

- Lektor Mikael Jensen genomförde under perioden maj-juni 2018 en studie kring hur fritidshemspersonal upplever ledarskapet, ofta rektor på den skola där fritidshemmet är beläget, vilket har sammanställts men ännu inte har publicerats. Studien är kvantitativ. Detta får studenterna del av i termin fem. Jensen har under två år, 2018-2020, haft ett uppdrag som studierektor med fokus på programmet Grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem. Jensen återgår efter vt2020 till mer undervisning samt 50 % forskning och då ska han fortsätta att titta på hur fritidshemsverksamheten ingår i den större organisationen och, framför allt, titta på barns relationer ur ett kommunikationsperspektiv och nätverksperspektiv (d.v.s. två parallella projekt under två års tid). Detta kommer att komma studenterna till del i termin fem. Jensen uppdaterar sig hela tiden kring vad som sker inom lekforskning, som var hans ursprungliga forskningsintresse, och han delar aktivt med sig av detta både inom utbildningen och till verksamma pedagoger. Detsamma gäller till viss del även forskningen om (informellt) lärande på fritidshem.

Svar på "Begäran om komplettering avseende uppföljning av utbildningsutvärderingen av utbildningar som leder till grundläraresexamen, inriktning fritidshem." från UKÄ. Reg.nr. 411-00165-20.

Bedömargruppen efterfrågar följande kompletteringar:

- Redogörelse på övergripande nivå för hur den fritidspedagogiska forsknings/vetenskapliga kompetensen säkerställs, inklusive vilka områden som utgör den centrala kärnan inom fritidspedagogik och hur det säkerställs.
- Redogörelse för plan avseende hur den vetenskapliga miljön ska stärkas i relation till det fritidspedagogiska området.
- En redogörelse för hur arbetet med att stödja studenterna i deras självständiga arbete genomförs under hela utbildningen.
- En redogörelse för hur relationen mellan forskning och undervisning stärks konkret och hur de beskrivna forskningsprojekten kommer studenterna till del.

Redogörelse på övergripande nivå för hur den fritidspedagogiska forsknings/vetenskapliga kompetensen säkerställs, inklusive vilka områden som utgör den centrala kärnan inom fritidspedagogik och hur det säkerställs

Fritidspedagogik handlar för oss om kärnverksamheten inomhus och utomhus. Fritidspedagogiken verkar även i samklang med kringliggande områden. Här ser vi främst familjen, skolan, föreningar, socialtjänsten och närmiljön (det gäller den fysiska miljön och t.ex. det kulturella utbudet) som tydliga samverkansområden.

Historiskt har fritidshemmets verksamhet varit ett komplement till hemmet. Sedan skollagen 2010 har målformuleringen skrivits om till att fritidshemmets verksamhet ska komplettera skolan. Med denna ändring ser vi inte att relationen till familjen ska nedvärderas och därför har en del av den forskning som bedrivs och som ingår i undervisningen en koppling till familjen. Det kan t.ex. handla om traditionella och icke-traditionella familjekonstellationer eller svenska och icke-svenska kulturella tillhörigheter. Eftersom vårdnadshavare ofta lämnar och hämtar sina barn på fritidshemmet är förståelsen för familjen och kommunikationen med densamma viktig.

Skolan upptar en stor del av barnets vardag. Studenterna får en hel del kunskaper om skolans verksamhet genom UVK-kurserna som utgör 60 hp fördelat på två terminer. Det man behöver fokusera på ur ett fritidspedagogiskt perspektiv är hur fritidshemmets verksamhet kan vara ett komplement till den traditionella skolverksamheten. Det handlar (1) om att vara en förlängning av skolan genom att presentera fler sätt att närma sig ämneskunskaper och arbetet med värdegrunden, (2) om att erbjuda rekreation och meningsfull fritid som i stora drag är något annat än det som erbjuds inom ramen för skolans verksamhet, samt (3) om att erbjuda möjligheter till utveckling och lärande som sträcker sig bortanför skolans uppdrag med mer fokus på lek, rörelse, drama och skapande verksamhet. Ett större fokus på

tematiskt arbete, projekt, aktiviteter i utomhusmiljöer och frivillighet hör till tillvägagångssätt som något skiljer sig från skolans sätt att arbeta.

Den forskning som har bedrivits eller bedrivs bland kollegiet som arbetar med grundlära­r­pro­gram­met med inriktning mot arbete i fritidshemmet (förkortat GF) rör barns kognitiva utveckling, lek, informellt lärande (den fria tidens lärande), rörelse och utomhusaktiviteter, värdegrundsarbete, och skapande verksamhet. Dessa delområden kan ses som våra fokusområden.

Kärnan inom fritidspedagogik är en verksamhet som fokuserar på barnets utveckling och lärande, både individuellt och i ett socialt sammanhang. Det handlar om att se hela barnet som rör det kognitiva, det emotiva, det konativa, det motoriska, det sociala och det kulturella. När man lyfter blicken ser man det större sociala och kulturella sammanhang som barnet befinner sig i och det är där familjen och skolklassen kommer in men även relationer till vänner och sociala grupperingar. Inkludering är ett centralt begrepp vid de pedagogiska sektionerna på Högskolan i Borås. Vi ser inkludering som en viktig del av barnets vistelse på fritidshemmet, oavsett om det handlar om funktionsvariation, etnisk och religiös diversitet eller icke-traditionella familjekonstellationer. Forskning kring inkludering finns både inom den sektion som driver programmet och i angränsande delar av högskolan.

När det kommer till skolliknande ämneskunskaper som matematik, svenska, samhällskunskap, teknik och naturkunskap ser vi detta som viktiga ämnen för den blivande fritidsläraren att ha med sig för att både vara en förlängning av skolans ämnesundervisning och ett alternativ (kanske mer när det gäller arbets­­sätt än synsätt). Om vi t.ex. tittar på inslagen av naturkunskap har vi både en docent i ämnet ekologi/biologi och en disputerad ämnesdidaktiker som båda undervisar i GF, förskollära­r­ut­bil­d­ning­en och grundlärare mot F3.

Kollegiet som arbetar med GF har en kärna bestående av fyra personer, varav tre har flera års erfarenhet av arbete i fritidshem i botten. Två av dessa är disputerade och en är doktorand. De kärnkompetenser som dessa tre personer äger täcker för oss centrala områden som lek, lärande, rörelse och utomhusaktivitet samt bildskapande. I denna kärna finns även en person disputerad inom barn- och ungdomsvetenskap som har bedrivit och bedriver forskning på fritidshem. Dessa fyra personer utgör den bestående kärnan. En person närmar sig pensionsålder men har för avsikt att jobba kvar några år.

Som en påbyggnad till kollegiets kärna finns det två adjunkter som har rekryterats nyligen och påbörjat sina anställningar i augusti 2020. Båda har arbetat många år i fritidshemsverksamhet. En av dessa avser att söka till forskarutbildning så snart det är möjligt. Högskolan i Borås har tidigare haft som ambition att få forskarutbildnings­­rättigheter. När högskolan under ett par år hade en sviktande ekonomi lades detta projekt på is. Under tiden har doktorander skickats till CUL vid Göteborgs universitet. Nu återupptas arbetet med att få forskarutbildnings­­rättigheter i pedagogiskt arbete och den nyrekryterade adjunkten är redo att ansöka om en doktorandtjänst.

I kollegiets yttre cirkel finns lektorer som forskar om värdegrund, inkludering, kön och intersektionalitet, ekologi/biologi, hållbar utveckling (en lektor och en doktorand tittar på

olika aspekter av HU), inflytande och delaktighet, språkutveckling samt familjer. Samhällskunskap finns helt eller delvis representerat bland dessa forskningsprojekt.

Som det ser ut nu är det ett stabilt kollegium. Vi har flera nya men också personer som har tjänstledighet eller föräldraledighet. Någon är frånvarande en tid och någon kommer tillbaka.

Redogörelse för plan avseende hur den vetenskapliga miljön ska stärkas i relation till det fritidspedagogiska området

Planen för framtiden är att rekrytera en lektor inom idrott och hälsa med kompetens inom sådant som inkluderar rörelse av olika slag. Här finns det en tilltänkt person som kan börja i början av 2021. Vi behöver på sikt även en lektor med bakgrund från arbete i fritidshem. Rekryteringsarbetet är planerat och kommer sannolikt att påbörjas under hösten eller tidigt under 2021.

Vid högskolan i Borås finns en masterutbildning i pedagogiskt arbete. Till denna utbildning antas regelbundet studenter som arbetar eller har arbetat på fritidshem. Dessa studenter gör en rad mindre och större fördjupningsarbeten under utbildningens gång och då har de möjlighet att få handledning från någon av kollegiets lektorer med fritidshemsbakgrund. Detta stärker vetenskapligheten mot det fritidspedagogiska området. Någon eller några av dessa studenter söker sig till vårt kollegium och/eller till forskarutbildning vilket stärker kompetensen och den vetenskapliga miljön inom det fritidspedagogiska området.

Barn-för/skola-samhälle är den forskningsgrupp där kollegiets forskare är mest aktiva (det finns andra relevanta forskargrupperingar med seminarieverksamhet vid sektionen). Inom denna grupp kommer kollegiets centrala forskning att samlas och utgöra en delgrupp mot områden som specifikt rör fritidspedagogisk forskning. Forskningsgruppen kommer från HT 2020 att inkludera en grupp i gruppen för doktorander. Doktoranderna kommer att hållas samman av en vetenskaplig ledare och regelbundna tvärvetenskapliga seminarier med sektionens samtliga doktorander kommer att hållas.

En av våra lektorer är aktiv i nätverket VERA-IRN och kollegiets lektorer och doktorander har för avsikt att bli mer aktiva i nätverket nu när det finns mer tid för forskning.

Om vi tittar på de fyra delarna i fritidshemmets centrala innehåll (LGR11, kapitel 4) kan vi se var vi har våra styrkor och var vi behöver stärkas vår kompetens.

Vi har kompetens inom kollegiet som rör behandling av text och bild, eller multimodalitet i en bred bemärkelse, och vi tar hjälp av kollegiet som arbetar med F3 vid behov.

Det finns också en god kompetens inom kommunikation, språkutveckling och text.

Inom kollegiet finns det ett planerat forskningsprojekt på fritidshem som rör barns kommunikation där kommunikationsteknologi och andra medier ingår. Vi har inom sektionen för lärarutbildningar en bred erfarenhet kring arbete med digitala verktyg men behöver på sikt rekrytera. Detta är ledningen väl medveten om och en rekryteringsplan

finns. En utlysning av en professur och ett lektorat mot IKT i pedagogisk verksamhet som inkluderar fritidspedagogisk verksamhet är initierad och kommer att lysas ut under HT 2021.

Vi har en god bredd när det gäller skapande och estetiska uttrycksformer. Även när det gäller digitala verktyg för estetiska uttryck. Vi saknar dock en forskningsbaserad spetskompetens inom skapande och estetiska uttrycksformer. Den forskning som bedrivs inom kollegiet handlar om fritidslärares dubbla kompetens och hur den kommer fritidshemmet till del. Fritidslärare som t.ex. har bild som undervisningsämne är både behöriga att undervisa i bild och att undervisa på fritidshem. Hur de tar tillvara sin bildkompetens i relation till sin fritidspedagogiska kunskap är en av flera centrala forskningsfrågor.

Matematik och problemlösning finns med i utbildningen. Vi har dock valt att minska inslagen av matematik till förmån för mindre skolrelaterade ämnesområden. Det finns en spetskompetens inom sektionen men denna används sporadiskt så länge matematik inte är ett prioriterat område. De som deltar i programmet är duktiga didaktiker. En lektor i matematik leder dock en kurs i matematikens grunder för alla blivande grundlärare.

Vi har lektorer som, angående natur och samhälle, någon gång under utbildningens gång undervisar om sina respektive forskningsområden:

- Normer (och normkritik)
- Demokratiska värderingar (och inflytande)
- Barns rättigheter och barnkonventionen
- Livsfrågor som rör kamratskap, rättvisa och könsroller
- Människans plats i naturen (hållbar utveckling som förekommer i flera kurser)
- Kemiska och fysiska fenomen

Det vi har jobbat hårt på att rekrytera är lärare som kan undervisa i teknik. Ett sådant rekryteringsarbete har just lett till en anställning. Vi behöver dock en lektor i teknik och därför fortsätter arbetet med att rekrytera.

Lekar och fysiska aktiviteter är något vi kan väl både i teori och i praktik. Vår planerade rekrytering av en lektor i idrott och hälsa kommer att stärka detta område ytterligare. Vår doktorand, med fritidshemsbakgrund, har en inriktning mot detta område som även täcker utevistelse. Vi har en lektor i organisationen som har en master i utomhuspedagogik.

Vår expert på barns rättigheter och barnkonventionen är nära pensionsålder och därför arbetar vi med att rekrytera en lektor med motsvarande kompetens.

De personer som ingår i kollegiets kärna och närmaste cirkel är en grupp lärare och forskare som ser ett stort värde i att det finns en utbildning för fritidslärare och känner en stark lojalitet gentemot denna yrkesgrupp och utbildning.

Redogörelse för hur arbetet med att stödja studenterna i deras självständiga arbete genomförs under hela utbildningen

Att skriva ett självständigt arbete kan upplevas som komplext och utmanande då det är många olika komponenter som ska ingå för att resultatet ska kunna bli tillfredsställande. För att lyckas med det behöver varje student ha en mängd olika förmågor och färdigheter, vilket man som student behöver stöd och vägledning i.

Studenter som läser programmet Grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem på Högskolan i Borås ges stöd i deras självständiga arbete under hela sin studietid, för vilka vi redovisar nedan:

Akademiskt skrivande

Under samtliga terminer ges studenterna många möjligheter att öva sin förmåga att skriva och bearbeta texter enligt vedertagen svensk skriftspråksnorm, inklusive användandet av källhänvisningsteknik enligt Harvardsystemet. Dessutom ges studenterna möjlighet att under hela sin utbildningstid delta i Språkverkstadens verksamhet som arrangeras av högskolans bibliotek. Språkverkstaden erbjuder studenterna stöd som formuleras i följande punkter:

- hjälp att utveckla sitt ordförråd
- lära sig mer om skrivande på högskolan
- textrespons på kortare textavsnitt
- veta mer om hur man kan utveckla den skriftliga färdigheten
- tips om hur man utvecklar sina muntliga färdigheter
- stöd i sitt uppsatsarbete

Under termin 1 läser samtliga grundlärarstudenter en gemensam UVK-kurs, CUVK10, där merparten av inlämningsuppgifterna har som mål att öva studenternas förmåga i akademiskt skrivande och olika delgenrer. Som stöd för detta ges studenterna undervisning i att utveckla sin läsning och skrivande för att nå målet *skriva och bearbeta texter enligt vedertagen svensk skriftspråksnorm*. Detta sker i fem steg:

1. *Möte med akademiskt språk*
2. *Disposition och struktur*
3. *Referenser*
4. *Genretypiska drag*
5. *Vokabulär*

Undervisningen består av både föreläsningar och workshoppar (WS), där WS består av att studenterna tillsammans med lärare får möjlighet att diskutera språkliga frågor utifrån texter som skrivs tillsammans i studiegrupper. Dessutom får studenterna respons på referat som skrivs som ett led i undervisningen inför en avslutande examination. Studenterna får även gruppvis diskutera varandras texter med fokus på konstruktiv input. Denna examination består av att skriva ett referat med följande anvisningar:

- Ditt referat ska vara sakligt och korrekt och återge det mest centrala innehållet i originaltexten. Det är alltså viktigt att förhålla sig opartisk i själva refererandet, vilket

innebär att vara neutral till det som sägs och inte uttrycka åsikter om det som refereras.

- Ditt textinnehåll ska vara formulerat med egna ord, fristående från originaltexten.
- I inledningen ska textens innehåll presenteras och referensen till den artikel som ska refereras finnas med
- I den avslutande delen har du däremot möjlighet att inta ett kritiskt förhållningssätt och reflektera över innehållet i artikeln.
- Kontinuerligt i din text hänvisar du till artikeln enligt Harvardsystemet och har med en källförteckning enligt Harvardsystemet i slutet.

Under följande terminer är akademiskt skrivande ett återkommande inslag i flertalet av inlämningsuppgifterna och respons på skrivna texter i förhållande till akademiskt skrivande ges kontinuerligt. Detta stöd intensifieras i programmets avslutande kurser, 11GF50 och 11GF61, då även med speciellt fokus på hur det självständiga arbetet kan utformas när det gäller disposition av textens olika delar.

Inom sektionen har det nyligen bildats en grupp, ledd av docent Peter Andersson Lilja, som tittar på hur utbildningen kan stärkas när det gäller studenternas språkliga progression, med fokus på olika delgenrer inom det akademiska skrivandet såsom referat, argumentation och utredning.

Vetenskaplig metod

Studenterna möter och använder sig av både kvalitativa och kvantitativa metoder löpande genom utbildningen. Här följer en genomgång när och hur i utbildningen detta sker:

Kvalitativ metod

Observation

I termin 1 (CUVK10, Utbildningsvetenskaplig kärna I) genomför studenterna en observationsuppgift på sin VFU-plats där de ska observera och dokumentera en eller flera eget valda situationer i praktisk verksamhet som de finner intressanta. Innan detta sker får studenterna ta del av en föreläsning och litteratur där observation som vetenskaplig metod presenteras och uppgiften introduceras. Efter genomförd observation ska studenterna skriftligt reflektera och analysera resultatet av gjorda observationer samt reflektera över observation som metod.

I termin 2 (11GF20) genomförs ytterligare en observationsuppgift på studentens egen VFU-plats, då med tydlig inriktning mot barns inflytande på fritidshem. Innan uppgiften tar studenterna del av ytterligare en föreläsning kring observation som vetenskaplig metod, då med fokus på observationer på fritidshem. Resultatet och analys av observationer presenteras med koppling till litteratur i en observationsrapport. Observationsrapporten ska då ha liknande rubriksättning som vid ett självständigt arbete.

Intervju

Studenterna genomför en mindre intervjustudie i termin 1 (CUVK10) då de intervjuar verksam personal på fritidshem kring professionen. Innan detta sker får studenterna ta del av föreläsning och litteratur som belyser intervju som vetenskaplig metod.

I termin 2 (11GF20) använder studenterna sina kunskaper inom intervju i praktiken när de gör intervjuer med verksamma pedagoger kring systematiskt kvalitetsarbete på skola och fritidshem.

Dessutom ges inom kursen 11GF61, Vetenskapliga perspektiv, repetition och fördjupning av kvalitativa metoder med ett tydligt fokus mot hur kvalitativa metoder kan användas inom det självständiga arbetet. I detta är analys och kodning av det empiriska materialet en viktig del. Studenterna får utbildning i dessa frågor genom föreläsningar vilket sedan examineras genom en inlämningsuppgift. Inlämningsuppgiften består av ett PM som är tänkt att ligga till grund för, och ha samma rubrikmässiga disposition, som det kommande självständigt arbetet. Detta PM ventileras i ett seminarium där studenterna får möjlighet att öva sig i att både respondera och opponera.

Kvantitativ metod

Undervisning i kvantitativ metod ges framförallt i termin 6, inom kursen Vetenskapliga perspektiv. Då belyses hur kvantitativa metoder teoretiskt och praktiskt, med fokus på hur dessa metoder kan ingå i ett kommande självständigt arbete. Undervisningen berör fördelar och begränsningar med ett empiriskt förhållningssätt. Datainsamling, analys och tolkning av insamlad data berörs i korthet liksom grundläggande enkätmetod. Undervisningen består av både föreläsningar och kurslitteratur. Kvantitativa metoder är möjliga att använda sig av i tidigare nämnda PM som examineras och ventileras inom samma kurs.

Förutom detta kommer studenterna att få en inblick i enkät i termin 5, i kursen *Fritidspedagogisk verksamhet II*, då de kommer att få ta del av en nyligen genomförd enkätundersökning i relation till yrkesrollen. Enkät som vetenskaplig metod kommer att diskuteras och problematiseras.

Informationssökning

Studenterna ges kontinuerligt möjlighet till stöd i informationssökning av högskolans bibliotek som har en s.k. sökverkstad. Dit är studenterna välkomna under hela sin utbildning om de behöver stöd eller vill diskutera dessa frågor. I utbildningen ges dessutom följande undervisning:

Under den första terminen ges föreläsning samt workshop som stöd för studenternas informationssökning. Denna undervisning ligger delvis som grund till en större examinationsuppgift där egenvalda referenser är en del.

I termin 4, inom kursen *Hållbar utveckling och intersektionalitet*, har studenterna i uppgift att söka efter och välja en vetenskaplig artikel (peer reviewed). Denna artikel ska sedan presenteras i en text med fokus på syfte, begrepp/teori, metod, resultat samt egna reflektioner. Som stöd i detta arbete ges studenterna undervisning i vetenskapligt förhållningssätt och artikelsökning genom föreläsningar och workshop samt handledning.

I termin 5, i kursen *Fritidspedagogisk verksamhet II*, ges undervisning genom föreläsning och workshop om att söka vetenskapliga artiklar i databaser. Denna undervisning ligger sedan till grund till en inlämningsuppgift där studenterna bl.a. ska presentera fyra egenvalda referenser till aktuell fritidsforskning eller annan relevant forskning (referegranskade artiklar).

Under termin 6, i kursen *Vetenskapliga perspektiv*, ges ytterligare råd kring uppsatsskrivande och information om bibliotekets sökhjälp med syfte att hjälpa studenterna i skrivandet av tidigare nämnt PM samt det kommande självständiga arbetet.

Forskningsförankring

För att examineras i utbildningen Grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem krävs att studenterna har fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng inom det fritidspedagogiska området. För att lyckas med det så behöver studenterna möta och bli bekanta med forskning inom det fritidspedagogiska området. Denna möjlighet ges inom utbildningen dels genom föreläsningar som genomförs av forskare inom området, dels genom läsning av aktuell och tidigare forskning inom fältet. Denna undervisning ges företrädesvis i de två terminer som har en renodlad fritidspedagogisk inriktning, termin 2 och 5. I dessa terminer lyfts frågor med relevans för det fritidspedagogiska området. Mer om denna forskningsförankring kommer studenterna till del har belyst under texten som redogör för "hur relationen mellan forskning och undervisning stärks konkret och hur de beskrivna forskningsprojekten kommer studenterna till del."

Teoretisk förankring

I studenternas självständiga arbete ska det finnas en tydlig koppling till teori med relevans för ämnet och textens innehåll. Studenterna får kunskap om olika lärandeteorier i termin 1 (CUVK10, Utbildningsvetenskaplig kärna I) som belyses genom föreläsningar och litteratur. I kursen ingår en examinationsuppgift som behandlar barns utveckling och lärande.

Vidare ges studenterna insikt i teorier som ligger till grund för den fritidspedagogiska verksamheten. Detta sker i termin 2, i kursen *Fritidspedagogisk verksamhet II*, då studenterna får ta del av föreläsningar och litteratur som belyser fritidshemmets framväxt och teoretiska grund. Detta examineras vid ett seminarium där yrkesrollen diskuteras och problematiseras.

I termin 5, inom kursen Fritidspedagogisk verksamhet II, får studenterna som uppgift att i ett PBL-arbete ta sig an ett fiktivt fall med tydlig koppling till fritidshemspraktiken. I uppgiften ligger att med hjälp av teorier som belyser barns utveckling och lärande förklara tänkta lösningar av det aktuella fallet. Till stöd för detta arbete ligger föreläsning som belyser teorier kring barns utveckling och lärande samt litteratur.

Vetenskapsteori

Inom ramen för kursen Vetenskapliga perspektiv i termin 6 ges undervisning kring vetenskapsteori. Denna undervisning genomförs via föreläsning och seminarium och ger en introduktion till några av vetenskapsteoriens mer klassiska frågor, begrepp och positioner. Lämpliga delar ska sedan ingå i det tidigare nämnda PM:et som ingår i kursen.

Forskningsetik

Genom utbildningens tidigare nämnda moment med koppling till vetenskapliga metoder belyses frågor om forskningsetik löpande.

I termin 6, inom kursen Vetenskapliga perspektiv, sker undervisning om etiska principer att förhålla sig till vid examensarbete.

Handledning av examensarbeten

Under arbetet med examensarbetet får studenterna stöd av en handledare som har 15 timmar avsatt per uppsats. Handledaren ska ses som stöd och resurs under arbetet med uppsatsen, men det är studenten som har ansvaret och initiativet. Handledaren stödjer främst vetenskaplig metod, teori och analys. Studenterna uppmanas även att diskutera ämnet och arbetet med andra lärare. Förutom ordinarie handledning av examensarbeten så erbjuds studenterna vid behov extra stöd med språkhandledning.

Redogörelse för hur relationen mellan forskning och undervisning stärks konkret och hur de beskrivna forskningsprojekten kommer studenterna till del

De lektorer och doktorander som ingår i kollegiet som arbetar med GF-utbildningen arbetar under följande betingelser:

Samtliga har forskning **och** undervisning där huvudparten av undervisningen ligger i GF-programmet.

Två av de tre lektorerna i kollegiets kärna har upp till 50 % forskning under minst två år som är internfinansierad. Denna forskning omsätts direkt i utbildningen. Detta beror på att det är en utbildning som ständigt är i behov av ny forskning eftersom fritidspedagogik och

forskning som rör fritidshemmet är ett mindre beforskat fält än t.ex. grundskola och förskola.

Doktoranden i kollegiets kärna bedriver forskarutbildningsstudier och forskningsprojekt på halvtid och undervisar halvtid. Även här omsätts de nya kunskaperna direkt i utbildningen.

Den tredje lektorn i kollegiets kärngrupp har en mindre andel forskning men delger och diskuterar denna med studenterna inom ramen för två av programmets kurser.

Den forskning med relevans för programmet som bedrivs vid Högskolan i Borås kommer studenterna till del genom föreläsningar och litteratur. Vanligtvis behandlas denna forskning även vid annan undervisning såsom seminarier och workshoppar och ingår i en stor del av programmets examinationer där studenterna får fördjupa sig i och diskutera centrala frågor.

Detta är en redogörelse för vilka personer som forskar eller har forskat om sådant som rör fritidshemmet och var det kommer studenterna till del:

Kristina Bartley har forskat om barns rättigheter och barnkonventionen. Hon undervisar om detta i de två UVK-kurserna.

Disa Bergnehr har bl.a. forskat om familjer med annan etnisk bakgrund. Detta kommer studenterna tillgodo i termin fem, delkurs två (Kommunikation och Värdegrund). Disa kommer att vara tjänstledig i ett år och därför kommer inte hon att undervisa om detta inslag HT20 men vi räknar med att hon är tillbaka HT21.

Catrine Brödje har forskat och forskar inom litteraturvetenskap och denna forskning kommer studenterna till del i termin fem, delkurs tre (Kultur och meningsskapande), t.ex. om barnlitteratur.

Marita Cronqvist har forskat om etik i undervisning och har som en del av sitt forskningsprojekt tittat specifikt på fritidshemmets undervisning. Denna forskning kommer studenterna till del i den första UVK-terminen, i termin fem (delkurs två: Kommunikation och värdegrund), samt i sjätte terminen då hon undervisar om forskningsetik.

Marie Fahlén har forskat om religiösa traditioner i skolan och på fritidshemmet samt om den dubbla kompetensen i bildämnet. Denna forskning kommer studenterna till del i termin tre som är tillvalsterminen och termin fem, delkurs tre (Kultur och meningsskapande). Hon bidrar också till termin två om att arbeta tematiskt med estetiska uttrycksformer.

Fahlén använder även sin forskning för att diskutera forskningsmetod och resultat med fokus på intervjustudier i termin tre och fem.

Sandra Hillén har forskat om inflytande och delaktighet. Hon medverkar främst i förskolläraprogrammet men menar själv att hennes kompetens bäst kommer till sin rätta i GF-programmet. Hon undervisar i termin fem, delkurs två (Kommunikation och Värdegrund)

där hon just föreläser om inflytande och delaktighet. HT20 är hon föräldraledig men är tillbaka till HT21.

Mikael Jensen har forskat om lek respektive lärande. Leken får utrymmet i undervisningen i utbildningens första termin som är en UVK-termin och i termin två där kunskaperna om lekens roll på fritidshemmet fördjupas. Jensen undervisar även om lärande i båda dessa kurser. De senaste åren har Jensen också forskat kring kommunikation. Det gäller vuxnas kommunikation som t.ex. ledarskapskommunikation vilket studenterna får del av i termin fem, delkurs två (Kommunikation och Värdegrund). Det planerade forskningsprojektet om barns kommunikation i nätverk på fritidshem kommer studenterna till del i samma kurs. Även det planerade forskningsprojektet om fritidshemmets organisation kommer att komma studenterna till del i samma kurs (kan även bli aktuellt i termin två när vi tar upp yrkesrollen).

Jensen använder sin forskning för att i termin två och fem diskutera forskningsmetoder och forskningsresultat. I termin två ligger fokus på observation och i termin fem ligger fokus på enkät. Det handlar om en större enkätstudie där fritidslärare får ge uttryck för den närmaste chefen vilket också ger en förståelse för hur det är att vara del i en verksamhet som ganska ofta leds av någon som inte har en erfarenhet av att arbeta på fritidshem. Detta understryker vikten av en trygg yrkesidentitet.

Jonas Johansson är doktorand och har ett planerat forskningsprojekt inom fysisk aktivitet på fritidshem (inom vilken utomhusvistelsen är en naturlig del) som han undervisar om i termin två där han även i praktiken genomför lek- och rörelseaktiviteter. Johansson har även på magisternivå fördjupat sig inom lärande och äventyrspedagogik samt utomhuspedagogik. Även detta kommer studenterna till del i termin två.

Petter Johansson är lektor i matematik och ansvarar för att ge studenterna en matematikintroduktion i termin två. Detta följs sedan upp av matematikdidaktiker i termin två och fem.

Susanne Klaar har forskat om barns meningsskapande inom naturkunskap på förskolan. Med en bakgrund som grundlärare tillämpar hon en del av sin forskning tillsammans med blivande fritidslärare i termin fem, delkurs 1 (Natur och teknik).

Kathleen Mahon har disputerat inom högskolepedagogik men har en master i utomhuspedagogik som hon undervisar om i termin två, både i teori och praktik.

Per Nordén har doktorerat inom barn- och ungdomsvetenskap (sociologi) där han har tittat på hur det är att vara barn i en regnbågsfamilj. Nyckelbegrepp är normering och inkludering. Nordéns forskning, som rör både skola och fritidshem, kommer studenterna till del i termin ett (UVK), i termin två, termin fyra och termin fem. Nordén har minst tre år av internfinansierad forskning framför sig och resultaten från denna forskning, som helt har fokus på fritidshemmet, kommer framför allt att komma studenterna till del i termin två och fem.

Pia Nordgren har forskat om barns språkliga utveckling. Hon undervisar i utbildningens första termin om språkutveckling och barns kognitiva utveckling. Även Docent Peter Andersson Lilja föreläser om barns språkliga utveckling i termin ett.

Ola Svensson är docent i ekologi och har framför allt forskat om fiskekologi. Han undervisar i termin fem, delkurs ett (Natur och teknik) där han ger en grund i ekologi och tar exempel från sin forskning. Studenterna träffar honom redan i termin fyra där han gör ett kortare inslag om ekologi som en av pelarna i hållbar utveckling. Ola Svensson har tagit över dessa inslag från Jan-Erik Svensson som vi tidigare har listat som undervisande lärare.

Therese Wahlgren är nyrekryterad adjunkt/doktorand med en bred naturvetenskaplig grund, särskilt inom kemi och biologi. Hon forskar om hur man kan använda spel för att stödja barns lärande om hållbar utveckling. Hennes kompetens kommer stunderna till del i termin två där hon undervisar om kroppens anatomi och i termin fem där hon undervisar om kemi och hållbar utveckling. Här kan hon i praktiken visa hur man med ett analogt spel ökar förståelsen för HU.

Fredrik Zimmerman har forskat om skillnaden mellan pojkars och flickors skolgång. Han har en bred kompetens inom demokrati, intersektionalitet och hållbar utveckling. Dessa områden kommer studenterna till del i termin ett och termin fyra som båda är UVK-terminer.

Det finns ytterligare adjunkter som har fördjupat sig på magister- eller masternivå som bidrar med sina kunskaper i programmet. Det gäller främst inom de estetiska ämnena och våra nyrekryterade adjunkter med en bakgrund av arbete på fritidshem.